

Makedonija: Makedonska vlada ima planove da uz pomoć EBRD banke napravi dve velike i oko 20 malih hidroelektrana u nacionalnom parku Mavrovo

Jedna od velikih hidroelektrana, Boškov Most uključuje akumulacionu branu od 33 metra i elektranu ukupnog kapaciteta 68MW. Projekat je finansijski podržan od strane EBRD sa početnih EUR 65 miliona. Ukupna vrednost projekta je prvobitno procenjena na EUR 85 miliona, ali su ubrzo posle početka pripreme projekta, nosioci projekta i banka shvatili da su troškovi projekta gotovo dva puta veći. Još jedan veliki projekat akumulacije, projekat Lukovo Polje, je predmet razmatranja od strane Svetske banke za davanje finansijske podrške.

U 2011. godini, prilikom odobravanja finansiranja hidro elektrane Boškov Most, EBRD nije uspela da shvati da je lokacija planiranog projekta, u stvari, kritično stanište od vitalnog značaja za opstanak krhke populacije risova na Balkanu. Interni izveštaj EBRD-a o mehanizmu žalbe na projekat (PCM), pripremljen nakon što je žalba predata 2011. godine od strane makedonske organizacija civilnog društva Eko - svest, tvrdio je da banka nije sledila svoje procedure u proceni uticaja projekta pre nego što ga je odobrila. EBRD-ova politika zaštite životne sredine i socijalna politika zaista formuliše da ne bi trebalo da investira u kritična staništa, osim ako se uticaj projekta može u potpunosti ublažiti. Da li EBRD može jednostavno otkazati projekat nakon što je shvatila da se ovo dogodilo? Ekolozi veruju da bi nalazi PCM izveštaja trebalo da pošalju jasnu poruku da zaštićena područja, kao što su nacionalni parkovi, nisu mesto za velike brane. Trenutno, izgradnja projekta tek treba da počne, a banka nije isplatila nijednu finansijsku tranšu nosiocu projekta. Razlog za to je potreba da se sa zakašnjenjem osiguraju dve stvari, da su urađene sve dodatne analize biodiverziteta i da se svi uticaji na divlje životinje i staništa mogu ublažiti.

Međunarodna Unija za očuvanje prirode je u zvaničnom saopštenju iz 2014. godine iskazala da parkovi nisu mesto za brane, ističući da je jedina svrha proglašavanja nečega za nacionalni park, očuvanje prirode. Početkom 2014. godine, skoro 120 naučnika iz celog sveta uputilo je otvoreno pismo EBRD-u tražeći da odustane od projekta Boškov Most. Međutim, planove EBRD i nosioca projekta nisu obeshrabrili ovi zahtevi od strane naučne zajednice i nastavljene su pripreme projekta.

Krajem 2014. godine, Stalni komitet Bernske konvencije Saveta Evrope je odlučio da otvori dosije o građevinskim planovima za hidroelektrane koji su u toku na teritoriji nacionalnog parka Mavrovo. Procena na licu mesta koju će organizovati Sekretarijat konvencije krajem juna 2015. će prikupiti dodatne informacije u cilju pripreme nacрта preporuke koja treba da se podnose Stalnom komitetu na njegovom sledećem sastanku u 2015. godini. Od Makedonije, kao potpisnice Bernske konvencije, će se očekivati da sledi ove preporuke. A takođe i od EBRD-a. U svojoj socijalnoj politici i politici zaštite životne sredine, EBRD se

Makedonija: Makedonska vlada ima planove da uz pomoć EBRD banke napravi dve velike i oko 20 malih hidroelektrana u nacionalnom parku Mavrovo

obavezala da radi u skladu sa međunarodnim propisima za zaštitu prirode i životne sredine. Tako se očekuje da banka obezbedi sprovođenje preporuka Sekretarijata Bernske konvencije u slučaju nacionalnog parka Mavrovo, čak i ako bi to podrazumevalo izlazak iz projekta Boškov Most.

Poslednje pitanje ostaje: da li je banka spremna da odustane od ovog beznačajnog energetskeg projekta i da konačno sluša građane i naučnike koji smatraju da Mavrovo treba da bude dom za risove, a ne za brane?

Nosilac projekta je naveo da će hidro elektrana Boškov Most proizvoditi električnu energiju, pre svega za izvoz i, stoga, projekat neće doneti nikakve koristi u smislu smanjenja energetske zavisnosti Makedonije. Pored toga, projekat je namenjen samo za proizvodnju vršne energije, koja se već dobijaja iz postojećih elektrana u zemlji. U poređenju sa fotonaponskim elektranama, Boškov Most košta više, ali proizvodi manje električne energije, koja će se u svakom slučaju delimično gubiti u prenosu.

Konkretno, Boškov Most bi proizvodio 117,5 GWh električne energije godišnje i koštao bi najmanje 140 miliona evra, od čega je ulog EBRD-a - za sada - gorenavedenih 65 miliona evra. Za 65 miliona evra Makedonija bi mogla dobiti 97,5 GWh električne energije iz solarne energije.

Da li je EBRD spremna da prizna da su velike greške učinjene u vezi sa projektom Boškov Most i da umesto toga investira u nove obnovljive izvore energije, što bi moglo predstavljati značajnu razliku za tu zemlju? Za sada ostaje realna opasnost da početne greške rode još više grešaka u budućnost.